Netwerk Noordoost
is dwaande

Gedeputeerde Staten Provincie Fryslân
Postbus 20120
8900 HM LEEUWARDEN

Buitenpost, 19 maart 2021

onderwerp: Ambitie Noordoost Fryslân – Deltaplan Noord

Geacht college,

De regio Noordoost Fryslân bereidt samen met het Wetterskip en uw provincie een nieuwe samenwerkingsagenda, ANNO III voor. Deze agenda heeft voor onze regio als doel om in 2040, de topregio van Noord Nederland te zijn. Met onze regionale samenwerking hebben we al goud in handen. Maar onze regio kenmerkt zich ook door een hoge sociale cohesie en een hoge kwaliteit van wonen en leefomgeving. Niet voor niets geven onze inwoners hun leven een hoog cijfer. Dit willen we vasthouden en versterken.

Van krimpregio naar kansenregio
ANNO III wordt het logische vervolg op de eerdere investeringen in de regio. Onze regio is door deze inzet digitaal en fysiek steeds beter bereikbaar, maar we willen verder investeren. Onze ambitie is om de kwaliteiten die er al zijn op het gebied van bedrijvigheid, mienskipssin en landschap te versterken en de kansen die er liggen te verzilveren. Onze koers is gericht op brede welvaart voor al onze inwoners, van krimpregio naar kansenregio.

Afstanden worden kleiner
Wij richten de blik ook naar buiten en zien dat de samenleving op dit moment versneld aan het veranderen is. De coronacrisis werkt hierbij als een katalysator. Afstanden zijn ineens minder belangrijk, omdat thuiswerken prima blijkt te kunnen. Dit biedt mogelijkheden om verder van het werk te gaan wonen, in een omgeving die zich kenmerkt door goede voorzieningen, een rustgevend landschap en een breed aanbod aan culturele en recreatieve mogelijkheden.

Ruimte voor ondernemen
De veranderde visie op afstanden, doordat we met zijn allen meer thuiswerken, heeft ook invloed op de bereikbaarheid van ons bedrijfsleven. Dit maakt het vestigingsklimaat voor bedrijven ook gunstiger. Daarom willen wij meer mogelijkheden om bedrijvigheid uit te breiden. Dit is een belangrijke drijver voor werkgelegenheid. Maar het helpt ook bij het in stand houden van culturele en maatschappelijke voorzieningen, een belangrijke pijler in de kracht van onze dorpen.

Woningbouwopgave
Noordoost Fryslân heeft de ruimte en de wens om kwalitatief hoogwaardige woningen te bieden voor mensen die hier wonen en die hier willen wonen. Vanwege deze kwaliteit en ruimte en het ongekende tekort aan woningen op verschillende plekken in het land, verwachten we dat de trek naar onze regio versterkt wordt.

Hoewel wij ruimte zien voor duizenden extra woningen, ligt onze ambitie niet puur op het toevoegen van kwantiteit. Bij de ontwikkelingen in de woningbouw staat voor ons de kwaliteit voorop. Onze regio biedt bij uitstek de mogelijkheid om in te spelen op de toenemende woningbehoefte, maar ook de ruimte en de natuurlijke omgeving die de meerwaarde aan wonen in het noorden geeft.

Inzet op kwaliteit
Wij zien de komst van de Lelylijn als een mooie springplank om onze ambitie om topregio te worden te verwezenlijken. We vinden het dan ook belangrijk dat de noordelijke overheden en het noordelijk bedrijfsleven zich inzetten om een snelle OV-verbinding tussen het noorden en de Randstad te bewerkstellingen. Maar ook zonder deze extra verbinding zetten wij met een proactieve aanpak in op het verbeteren van de brede welvaart, zowel voor onze huidige bewoners als voor de mensen die onze mooie regio opzoeken om in te wonen, werken en recreëren.

Op basis van deze ambitie zien wij grote kansen voor het Deltaplan Noord. Wij rekenen erop dat het Deltaplan zich niet beperkt tot de treinkernen, maar ook de aangrenzende gemeenten en regio's erbij betrekt. Het gaat tenslotte om de vitaliteit van het hele noorden. Wij vragen de provincie daarom om ons als regio goed mee te nemen in het vervolgtraject van de Lelylijn en het Deltaplan in het bijzonder.

Voor de beantwoording van uw vragen over de komst van de Lelylijn verwijzen wij u naar de bijlage.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van Achtkarspelen,

de secretaris/directeur,	de burgemeester,
mr. M.P. de Jong	mr. O.F. Brouwer

Namens het college van burgemeester en wethouders van Dantumadiel,

Secretaris	Burgemeester
R.G. Dijksterhuis	N.L. Agricola

Namens het college van burgemeester en wethouders van Noardeast-Fryslân,

Secretaris	Burgemeester
H.J.C.M. Verbunt, MBA	mr. J.G. Kramer

Namens het college van burgemeester en wethouders van Tytsjerksteradiel,

de secretaris/directeur,	de burgemeester,
H.M. van Gils	drs. L.J. Gebben

Bijlage: Beantwoording vragen Lelylijn – ANNO

Bijlage: Beantwoording vragen Lelylijn – ANNO

1. Welke kansen ziet u met de komst van de Lelylijn voor Noord-Nederland en specifiek voor Fryslân? Bijvoorbeeld op het terrein van werken, wonen en/of recreëren.

Met de komst van de Lelylijn wordt, via een duurzame OV-verbinding, de reistijd van en naar de Randstad aanzienlijk verkleind. De Lelylijn heeft effect op het stedelijk netwerk Drachten – Leeuwarden – Groningen. Het economisch zwaartepunt verschuift naar het zuiden (A7-zone).
Het is voor de noordoostelijke regio van onze provincie van belang om met dit stedelijk netwerk goede verbindingen te hebben. Met de aanleg van de Centrale As is in een belangrijke verbinding voorzien die zo kan leiden tot positieve spin-off-effecten. Voor de verbinding naar Kollum, Buitenpost en Surhuisterveen is optimalisatie van de Skieding een absolute voorwaarde.

Aan één van de belangrijkste doelen van de aanleg van de Centrale As, namelijk het genereren van een sociaal-economische impuls voor de noordoostelijke regio van Fryslân, kan in versterkte mate worden voldaan. De Centrale As kan veel beter gaan renderen door het noorden te betrekken bij de ontwikkeling van de zuidelijker kernen.
In de kernen in onze regio zou ruimte moeten worden geboden voor het toevoegen van woningen en bedrijvigheid om het gebied breed en integraal op een hoger niveau te tillen.

Onze oproep is dan ook om niet te star de demografische prognoses als kader te hanteren. Als we uitgaan van deze nieuwe ontwikkelingen ontstaat er nieuwe dynamiek en moet ook flexibeler worden omgegaan met de bevolkingsprognoses.

Door toevoeging van 100.000 inwoners (één van de scenario's uit het onderzoek) groeien met name Groningen, Drachten, Heerenveen en Leeuwarden. Deze plaatsen profiteren het meest direct van de ligging aan de spoorlijn(en). Voor de noordelijke gemeenten is er mogelijk een indirect effect: elke inwoner genereert banen en afzetvergroting.

Wonen is een economische factor op zichzelf. Elke drie inwoners vertegenwoordigen één fte. Nog afgezien van andere effecten zorgt de genoemde mogelijke bevolkingstoename op zichzelf alleen al voor 30.000 extra volledige arbeidsplaatsen. Door groei van werkgelegenheid en bevolking op bereikbare afstand neemt de aantrekkelijkheid van onze regio toe als vestigingsgebied voor forenzen.

Met de woningbouwopgave en de verhoogde economische dynamiek als gevolg van de nieuwe OV-infrastructuur kan de Friese bevolkingsomvang een stevige impuls krijgen, evenals de directe en indirecte werkgelegenheid. Deze zal voor een aanzienlijk deel neerslaan in de treinkernen, maar ook de omliggende regio's moeten ervan profiteren. Binnen de Friese setting kan de Lelylijn vooral voor Drachten een extra impuls geven, omdat Drachten nu een treinverbinding ontbeert.

Wanneer bedrijven als uitvloeisel van de Lelylijn besluiten om bijvoorbeeld productie naar het Noorden te verplaatsen dan kan dit ook een extra kans zijn voor inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt en inwoners met een bijstandsuitkering.

2. Wat kan/wil uw gemeente bijdragen aan de komst van de Lelylijn? Bijvoorbeeld aan het duurzaam verdienvermogen van Nederland of in natura of financieel of anderszins.

Nu slim investeren in het Noorden en de kansen die de Lelylijn biedt benutten, zorgt op lange termijn voor het vergroten van het verdienvermogen voor heel Nederland. Bij de start van de lobbyfase hebben wij aan VNO-NCW MKB Noord te kennen gegeven dat wij de komst van de Lelylijn omarmen en het als een belangrijk kans zien voor de brede welvaart in Noord-Nederland. De mate waarin en de wijze waarop onze gemeenten een bijdrage kan leveren zien wij als een onderwerp voor een vervolggesprek tussen de provincie en de overige Friese gemeenten die niet rechtstreeks aan de spoorverbinding zijn gesitueerd.

Daarnaast zijn we in het kader van onze regiodeal hard aan het werk met ontwikkelingen en innovaties die bijdragen aan het duurzame verdienmodel. We besteden hierbij veel aandacht aan talentontwikkeling, vernieuwing van het onderwijs en de afstemming tussen onder en arbeidsmarkt. Alles om er voor te zorgen dat jongeren de beste kans op een goede toekomst hebben. Door de komst van de Lelylijn ontstaan er nog meer koppelkansen om de opgedane kennis te delen met andere regio's. Ook zien wij kansen om bedrijven die werken aan innovaties een plek te geven in onze regio, die aansluit bij de ambities die wij kennen.

We willen daarbij alvast onze regionale mobiliteitsvisie Noordoost Fryslân onder de aandacht brengen. Een van de speerpunten van deze visie is het uitgaan van mobiliteit in plaats van één modaliteit door het verbinden van de verschillende vormen van vervoer. De fiets en het openbaar vervoer hebben hier een prominente rol gekregen omdat de treinverbinding Leeuwarden-Groningen (ESGL) een andere belangrijke ruggengraat van onze regio is.

De ambities uit de mobiliteitsvisie (doortraproute en busverbinding) en de aanleg van de Lelylijn, zijn daarbij opgeteld waardevolle stappen vooruit. De gemeenten in de regio Noordoost Fryslân kunnen daarmee goed bijdragen aan het gebruik van de Lelylijn door het investeren in bereikbaarheid en mobiliteit richting de stations.

De gemeente Achtkarspelen en de provincie hebben de afgelopen tijd bijvoorbeeld al veel geïnvesteerd in het stationsgebied Buitenpost. Daarnaast investeren ook de gemeenten Dantumadiel en Tytsjerksteradiel samen met de provincie op dit moment in het transferium Feanwâlden en het stationsgebied van Hurdegaryp. Hiermee willen we ook kansen benutten voor economische ontwikkelingen. Op deze manier zijn wij op de toekomst berekend.

3. Op welke manier wordt de aantrekkelijkheid van uw gemeente vergroot (Brede Welvaart) en wat betekent dat voor uw gemeente? Ook qua (type) inwoners en bedrijven.

De Lelylijn is een vliegwiel voor nieuwe werkgelegenheid en innovatief bedrijfsleven in het noordelijk stedelijk netwerk en de aansluitende regio's. Door de economische ontwikkeling zijn jongeren eerder bereid om hier te blijven wonen. Het vasthouden van de jongeren is belangrijk voor een evenwichtige demografische opbouw van onze bevolking en daarmee voor het behoud van leefbaarheid en voorzieningen.

Met de ambitie van het Deltaplan ligt er ook een stevige woningbouwambitie. Onze gemeenten willen graag meedenken in oplossingen en ruimte bieden op het gebied van wonen, werken en recreëren. Dat past naadloos bij onze gemeenschappelijke visie van provincie en de vier gemeenten in de regio (ANNO) om Noordoost Fryslân als sterke plattelands- topregio binnen het stedelijk netwerk Leeuwarden-Drachten-Groningen te ontwikkelen en te positioneren.

Tenslotte zorgt een optimale OV-verbinding met name in gebieden op korte afstand van de treinstations voor ontwikkelkansen voor wonen, economie en recreatie en toerisme.

4. Bent u van mening dat bij de komst van de Lelylijn ook de ontwikkeling van de stedelijke kwaliteit hoort? Zo ja, bent u bereid deze stedelijke kwaliteit in uw gemeente te ontwikkelen? Zo ja, hoe?

Wij zien dat bij de uitvoering van de Deltaplan voor het Noorden dat daar ook de ontwikkeling van de stedelijke kwaliteit past.
Met de aanleg van de Centrale As hebben de provincie en de zogenaamde DCA-gemeenten meer dan € 400 miljoen geïnvesteerd in de ontsluiting van onze regio op het stedelijk netwerk Leeuwarden, Drachten en Groningen. In het kader van Kansen in Kernen hebben de kernen in Dantumadiel en Tytsjerksteradiel (Damwâld, Feanwâlden, De Falom, Burgum en Hurdegaryp) een flinke kwaliteitsimpuls gekregen.
Wat betreft de sociaal-economische ontwikkeling ligt de focus in Tytsjerksteradiel op de regiokern Burgum en het forensendorp Hurdegaryp. In Achtkarspelen ligt de nadruk op de regionale kern Surhuisterveen en het treindorp Buitenpost, die beiden de laatste jaren een stevige kwaliteitsimpuls hebben gekregen. In Dantumadiel hebben vooral Feanwâlden en de Westreen economische groeipotentie. In Noardeast-Fryslân vervult Dokkum als onderdeel van het provinciaal stedelijk netwerk en richt- en eindpunt van de Centrale As een belangrijke rol als noordelijke stad voor werken en wonen. De bereikbaarheid is door de aanleg van de Centrale As aanzienlijk verbeterd wat economisch gezien merkbaar haar vruchten afwerpt.

Een lijn die een vervolg kan krijgen met het Deltaplan. Naast de stedelijke kwaliteit vinden we ook juist de kwaliteit van de landelijke omgeving van groot belang. Daarmee wordt de woonkwaliteit verhoogd en geeft het volop kansen voor recreatie en toerisme.

5. Waarmee moet bij de komst van de Lelylijn op voorhand rekening worden gehouden? Bijvoorbeeld ten aanzien van landschap, natuur, klimaat, infrastructuur.

Het tracé van de Lelylijn raakt het grondgebied van onze gemeente niet direct. Wel is het belangrijk dat de aansluiting op de stations Drachten en Leeuwarden vanuit de regio via het openbaar vervoer, fiets en auto goed bereikbaar zijn met passende aansluitingen.
Voor de ontsluiting van Kollum, Buitenpost, Surhuisterveen via de Skieding is een eerste stap tot verbetering gezet. Echter dat is in het perspectief van de toekomst (Lelylijn/Deltaplan) onvoldoende. Ambitie is dat ook deze kernen een hoogwaardige aansluiting krijgen op de A7, vergelijkbaar met de Centrale As.

Vanuit de ervaring van het project De Centrale As weten wij dat een goede inhoudelijke en juridische voorbereiding essentieel is. Het conceptueel denken en het afwegen in een bredere scope die verder gaat dan de infrastructuur. Het is belangrijk om de gebiedsontwikkeling mee te nemen. Die ervaring is bij u bekend.

6. Heeft u verder nog opmerkingen/punten die u wilt aangeven?

Afrondend willen wij nog meegeven om bij de aanleg van de Lelylijn en de verdere uitvoering van het Deltaplan vooral ook de Social Return on Investment (SROI) toe te passen. Dit geeft een goede stimulans en leerervaring voor jongeren die (tijdelijk) langs de zijlijn staan.

Zoals in onze begeleidende brief al genoemd rekenen wij erop dat het Deltaplan zich niet beperkt tot de treinkernen, maar ook de aangrenzende gemeenten en regio's erbij betrekt. Het gaat tenslotte om de vitaliteit van het hele Noorden. Wij vragen de provincie daarom om ons als regio goed mee te nemen in het vervolgtraject van de Lelylijn en het Deltaplan in het bijzonder.